

Han-Golf luonto- ja maisemaselvitys

Silvestris luontoselvitys oy
20.9.2019

Sisältö

Johdanto	3
OSA 1 – LUONTOSELVITYS	5
1. Luontotyytit ja arvokkaimmat kohteet.....	5
2. Kasvillisuus	5
3. Kohdekuvaukset	9
4. Linnusto	18
OSA 2 – MAISEMASELVITYS.....	20
1. Selvityksen tausta	20
2. Maiseman taustaa	20
3. Golf-kentän maisema	22
4. Maiseman arvot.....	23
OSA 3 – VESIENSUOJELUTARKASTELU	24
Lähteet	27

Liite 1: Alueen putkilokasvien lajilista

Liite 2: Alueen linnusto

...

Kansikuva: Valkolumpeet (Kuva: Petra Nyqvist)

Selvityksen laatijat:

Esko Vuorinen & Petra Nyqvist

Silvestris luontoselvitys oy

gsm 050 538 0386

esko.vuorinen@silvestris.fi

Johdanto

Luontoselvitys on tehty Hangon kaupungissa sijaitsevan Han-Golf-kentän alueella, joka sijoittuu noin 5 km Hangosta itään Täktominlahden pohjoispuolelle. Golfkeskuksen koko on noin 58 hehtaaria. Raportin tarkoitus on selvittää luonnon monimuotoisuuden ja maiseman tilaa, mutta myös toimia tukena GEO-ympäristösertifiointiin.

Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen maastokartoitus on tehty syys- ja lokakuussa 2018, joten lajiston tarkastelussa vallitsee syysaspekti. Tällöin tarkastettiin koko alue. Kaikki maastossa tavatut kasvilajit tunnistettiin joko heti maastossa tai kerätyistä näytteistä myöhemmin.

Linnustotietoja ja lajihavaintolistan linnuista on toimittanut työryhmälle Pekka Pusa.

Kartta 1. Han-Golfin kenttä sijoittuu Hangon kaupungista n. 5 km itään, keskelle Hankoniemeä.

Kartta 2. Han-Golfin kenttä sijoittuu entisille maa- ja metsätalousmaille. Vedet valuvat Hankoniemen eteläpuolelle Täktbukteniin. Golf-kenttää sivuaa Täktomträsketin alueelta kulkeutuva Träskbäcken-puro.

OSA 1 – LUONTOSelvitys

1. Luontotyyppit ja arvokkaimmat kohteet

Kasvillisuuden ja luontotyyppien perusteella Han-Golfin alueella voi joitain pieniä alueita, joilla on jonkinlaisia erityisiä luonnonarvoja. Kyse ei ole mistään suojelualuetasoisista alueista, vaan alueista, joilla on paikallista merkitystä luonnon monimuotoisuudelle.

Selvitysalueen luontotyyppit edustavat tyypillistä hankoniemeläistä luontoa. Golf-kenttä on perustettu entisille maa- ja metsätalousmaille, joissa on piirteitä sekä puolukka- että mustikkatyypin kankaista sekä lehtomaisen kankaan talvikkityypistä. Lisäksi osa metsiköistä edustaa lähinnä kuivaa lehtoa. Metsätyypit ovat havuvaltaisia itäisissä osissa, kun taas lehtipuuvaltainen sekapuusto yleistyy itäosissa. Suokasvillisuuden jälleenteet kertovat kuivatuksista ja ojituksista.

Pelialueen eteläpuolella sijaitseva kosteikkoalue ja flada nostavat läheisyydellään golfkentän luontoarvoja.

Hoidetut pelialueet ovat lajiköyhiä lukuun ottamatta joitain reuna-alueita, karheikkoja sekä väylän syrjässä esiintyvää hinaniittyä (**1a ja 1b**). Hina on perinteisen maatalouden päättynyttä taantunut heinälaji, joka viihtyy kuivilla kedoilla ja niityillä. Golf-kentän hoito on hyödyttänyt hinnan esiintymistä paikalla.

Toinen kiinnostava ketomainen kohde on rangen pohjoispään paahdeympäristö **3a**, jossa viihtyy moni avoimesta ja aurinkoisesta paikasta hyötyvä laji. Siellä kasvaa runsaana muun muassa ulkonäöltään erikoinen ketotuulenlento, joka on muinaistulokas Suomessa. Muuta lajistoa edustavat hopeahanhikki, päivänkakkara, ahosuolaheinä, mäkikuisma ja ahomatara.

Arvokkaimpia kohteita ovat ketomaisten osuukien lisäksi vesiestealtaat **2a-2o**. Kentän alueelle on perustettu toistakymmentä isompaa ja pienempää vesilammikkoa. Vesiesteen lisäksi ne toimivat maiseman rikastuttajina ja veden puhdistajina. Niillä on suuri merkitys luonnon monimuotoisuudelle, sekä eläimistölle että kasvillisuudelle.

2. Kasvillisuus

Pelialueiden välissä ja ympärillä esiintyvä kasvillisuus koostuu lähes yksinomaan kotimaisista luonnonkasveista ja puulajeista. Niiden luontaista esiintymistä paikalla on hyödynnetty maisemoinnissa. Tämä on luonnon monimuotoisuuden kannalta paras mahdollinen valinta.

Alueelta tavattiin 200 putkilokasvilajia. Mukana lajilistassa ovat ainoastaan ”villit” kasvit eli esim. puutarhaistutuksissa kasvavia ei ole laskettu mukaan. Kasvit edustavat tyypillistä hankoniemeläistä kasvillisuutta.

Lajimäärä on hyvä tämänkokoiselle alueelle. Syysaspektista johtuen lajimäärä olisi varmasti vieläkin suurempi, jos kevät- ja kesäaspektit olisivat mukana. Runsaus johtuu erilaisten luontotyyppien ja reunavyöhykkeiden kirjosta. Haitallisten vieraslajien määrä on Han-Golfin kentällä lähes olematon, mikä on lajiston kannalta suotuisaa.

Alueelta löytyi kaksi putkilokasvia, joilla on uhanalaisuusluokitukset. Niittyluhtalitukka on luokiteltu silmälläpidettäväksi (NT) sekä keltamatar, jonka luokitus on vaarantunut (VU). Niittykäytön jäänteinä alueella esiintyy yhä hyvää perinnebiotooppilajistoa kuten hina, mäkikuisma ja hopeahanhikki, jotka hyötyvät avoimista, aurinkoisista kasvupaikoista.

Joissakin lammissa kelluslehtiset kasvit - lähinnä uistinviita - peittävät laajempina lauttoina vedenpintaa. Uistinviita viihtyy hieman rehevöityneissä vesissä. Kelluslehtisistä kasveista joissain lammissa esiintyy valkolummetta.

Lampien ilmaversoisia tai matalassa rantavedessä kasvavia ovat ratamosarpio, mutaluikka, järvikorte, lamparevesikuusi, kurjenjalka, ojaleinikki ja leveäosmankäämi, joista viimeksi mainittu ilmentää korkeampaa ravinteisuutta.

Lammikoiden rannoilta tavataan monipuolisesti kasveja kuten rantaminttu, tummarusokki ja konnanvihvilä.

Joillakin metsäsaarekkeilla menestyvät suokasvit kuten juolukka, tähtisara, suopursu ja suomyrtti.

Puulajeista alueella tavataan muun muassa metsäkuusta, metsämäntyä, rauduskoivua, hieskoivua, kotipihlajaa, raitaa, halavaa, haapaa, tervaleppää, harmaaleppää, korpipaatsamaa ja katajaa. Istutuspuina esiintyy myös tammea ja lehmusta.

Muuta lajistoa

Monilajinen puusto ikääntyessään tarjoaa kasvualustoja jäkälille ja sammalille. Erityisesti haavan pinnalla kasvaa yleensä runsaasti lajeja. Havaittuja puujäkälä- ja sammalia tarkastelualueella edustavat muun muassa keltatyvikarve, haavankeltajäkälä, haavanläiskäjäkälä, harmaaröyhelö, valkolaakajäkälä, sormipaisukarve, ja tikanhiippasammal. Joissakin koivuissa tavattiin pakurikäppää.

Lammikot

Kentän alueelle on perustettu toistakymmentä isompaa ja pienempää vesilammikkoa. Vesiesteen lisäksi ne toimivat maiseman rikastuttajina ja veden puhdistajina. Niillä on suuri merkitys luonnon monimuotoisuudelle, sekä eläimistölle että kasvillisuudelle. Kasvillisuus on lammikoissa jo melko vakiintunutta. Lampien vedenlaatua tarkkaillaan säännöllisesti.

Joissakin lammissa kelluslehtiset kasvit - lähinnä uistinviita - peittävät laajempina lauttoina vedenpintaa. Uistinviita viihtyy hieman rehevöityneissä vesissä. Kelluslehtisistä kasveista joissain lammissa esiintyy valkolummetta.

Lampien ilmaversoisia tai matalassa rantavedessä kasvavia ovat ratamosarpio, mutaluikka, järvikorte, lamparevesikuusi, kurjenjalka, ojaleinikki ja leveäosmankäämi, joista viimeksi mainittu ilmentää korkeampaa ravinteisuutta.

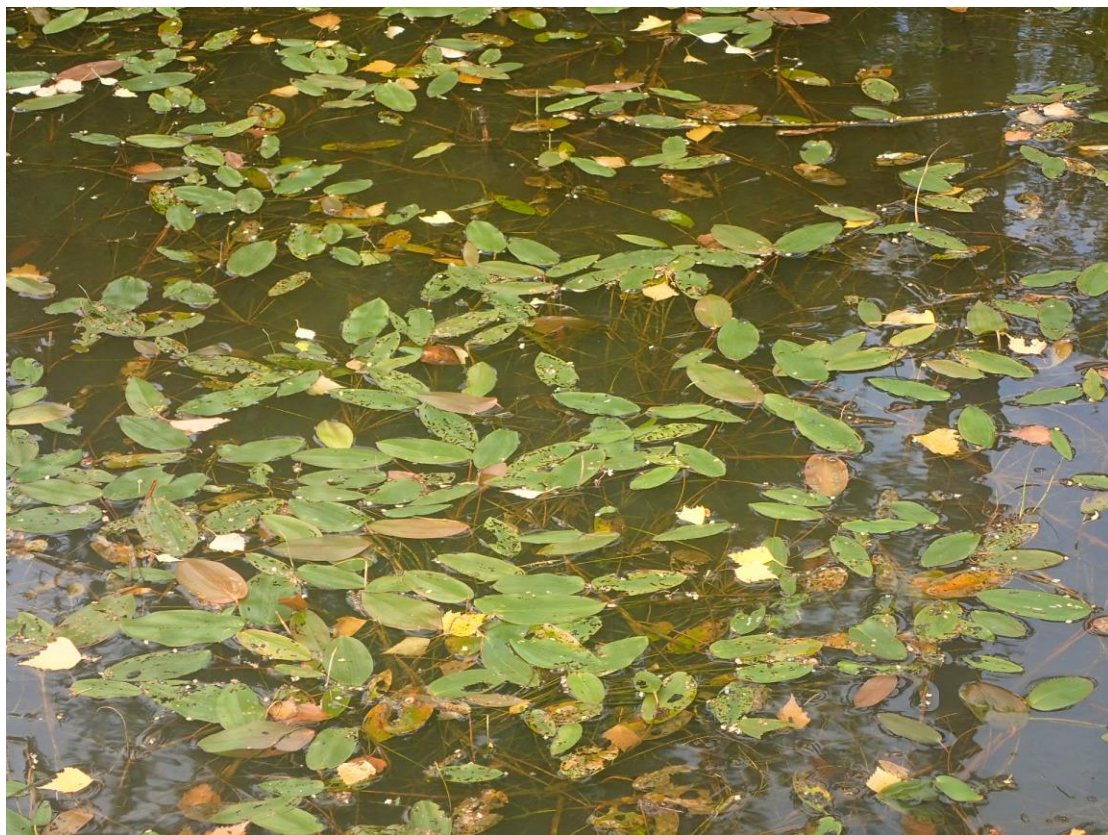
Lammikoiden rannoilta tavataan monipuolisesti kasveja kuten rantaminttu, tummarusokki, konnanvihvilä sekä niittyluhtalitukka (NT), joka on luokiteltu vaarantuneeksi.

Lammet tarjoavat lisääntymisalueita vesiliskoille, sammakoille ja monille hyönteisille, mm. sudenkorennoille. Nyt joissain lammissa on kalaistutuksia, mutta niitä ei vastaisuudessa suositella.

Suositus: Lampiin on hyvä perustaa saarekkeita linnuille pesä- ja levähdyspaikoiksi. Saarekkeilla pesintä onnistuu paremmin padoilta ja häirinnältä suojassa.

Kaloja ei pidä istuttaa lampiin. Kalat kilpailevat sammakkoeläinten ja sudenkorennon toukkien kanssa sekä vähentävät selvästi vesilintujen poikasille ravinnoksi tärkeätä hyönteisbiomassaa. Lammet ovat monipuolisimmillaan ilman kaloja.

Suosittelavin istutuskasvi lampiin on kurjenmiekka, joka on graafisen kaunis ja tyylikäs kasvi joka ei leviä riesaksi asti.

Kelluslehtinen kasvi, jota tavataan alueen lammikoissa on uistinviita. Kurjenmiekat sopisivat erinomaisesti lampiin. Kuva: Petra Nyqvist

Kartta 3. Kohteiden kuviot. Kuva: Silvestris luontoselvitys/Maanmittauslaitos.2019

3. Kohdekuvaukset (Kartta 3.)

Alue 1 Lampi

Pelialueen länsilaidalla oleva lampi on inventointihetkellä vähävetinen ja paikoin näkyy kalliopaljastumia. Ympäröivä luonto on hiekkaista kangasmaata. Lammen kasveja ovat mm. ratamosarpio, mutaluikka, lamparevesikuusi, korpikaisla, kurjenjalka ja järvikorte. Kelluslehtisistä kasveista esiintyy etenkin rehevöitymistä ilmentävää uistinvitaa. Reunoilla tavataan mm. tummarusokkia, suomyrttiä ja katinliekoa.

Alue 2 Reunusmetsikkö

Lammen päädyssä on muutamia ikääntyviä maisemakoivuja ja tiivistä, nuorehkoa männikköä sekä koivuvesakkoa karuhkolla kankaalla. Kankaan metsälajistoa edustavat myös kulmauksen kasvit, esimerkiksi puolukka, mustikka, kanerva ja metsälauha.

Alue 3 Metsäsaareke

Dogleg-tyyppisen väylän näkösuojana toimiva metsäkaistale on sekapuustoinen, pääosin mäntyä ja koivua kasvava metsäsaareke. Etelään avautuva osuus on hakamaisen väljä paahdereunus, jolla on kiviä. Paikalla on todennäköisesti ollut joskus laidunmaata. Paahdereunuksella viihtyvät lampaannata, rätvänä, nurmirölli, aho-orvokki, metsäorvokki, puolukka ja kanerva. Metsäkaistaleen luontotyyppi vaihtuu kohti pohjoista suomaiseksi, jota ilmentävät muun muassa juolukka ja suopursu.

Alue 4 Lampi

Pieni lampi, jonka reunoilla esiintyy mm. ratamosarpiota, mutaluikkaa, pullosaraa ja järvikortetta.

Alue 5 Lampi

Pieni lampi, jonka rannalla viihtyvät mm. ratamosarpio, mutaluikka, pullosara ja järvikorte.

Tyypillisiä Han-Golfin alueen lampien rannoilla viihtyviä putkilokasvilajeja ovat pullosara, ratamosarpio, järvikorte ja mutaluikka. Kuva: Petra Nyqvist

Alue 6 Reunusmetsikkö

Lehtipuuvaltainen sekametsikkö reunustaa pelialuetta. Nuorehkot koivut hallitsevat reunusta. Metsänpohjaa peittävät varvut kuten kanerva, mustikka ja puolukka. Muita kasveja metsikössä edustavat kevätpiippo, hietakastikka, metsäkastikka ja tähtisara.

Alue 7 Metsäkaistale

Melko tiiviskasvuisella sekametsäkaistaleella pääpuulajit ovat nuorehkot koivut, kuuset ja männyt. Puustossa on erirakenteisuutta nuoresta varttuneeseen. Metsänpohjan valtalaji on mustikka, mutta seassa kasvaa myös esim. juolukkaa, lampaannataa, hietakastikkaa, pujoa, nuorta pihlajaa ja virpapajua. Inventointihetkellä metsikössä tavattiin kyy lammen lähistöllä.

Hietakastikka on alueen lehtipuuvaltaisten metsiköiden valtalaji. Kuva: Petra Nyqvist

Alue 8 Lampi

Maisemallisesti tärkeän lammen rantavyöhykkeellä esiintyy mm. pullosaraa, mutaluikkaa, sarjarimpiä, järviruokoa ja leveäosmankäämiä, sekä tervalepän taimia. Kelluslehtisistä kasveista esiintyy runsaasti uistinvitaa. Lammen eteläpuolella on näyttävä koivuryhmä.

Alue 9 Puistikko

Klubitalon edustapuistoa koristaa rauduskoivuryhmä. Kannot nurmikolla tuovat biologista rikkautta lahopuun muodossa. Nurmikolla esiintyy myös useita niittykasveja kuten rönsyleinikki, niittyleinikki, syysmaitiainen, hiirenvirna, siankärsämä ja lampaannata.

Alue 10 Pysäköintialue

Pysäköintiin varattu alue.

Alue 11 Klubitalon pihapiiri

Rakennetussa pihapiirissä pääosassa ovat koristekasvit kuten Rhododendron ja luonnonkivisommitelmat.

Ikääntyvät puut muodostavat hyvän kasvualustan erilaisille jäkälä- ja sammallajeille. Kuva: Petra Nyqvist

Alue 12 Puistikko

Klubitalon takana olevalla puistikkokuviolla on harvalti koivua ja mäntyä, sekä muutamia kivelementtejä. Nurmikolla esiintyy runsaasti niittykasveja kuten siiankärsämä, keltamatara (VU), niittysuolaheinä, syysmaitiainen, rohtotädyke, hina, mäkikuisma, pietaryrtti, kannusruoho ja rönsyleinikki sekä isomaksaruoho. Hina, mäkikuisma ja keltamatara ovat huomionarvoisia perinnebiotooppien lajeja.

Alue 13 Huoltohallin pihapiiri

Rakennettu pihapiiri. Huoltohallin ympärillä tavataan muutamia puulajeja kuten kuusta, pajua, mäntyä ja pihlajavesakkoa. Alueen kasvit ovat rakennetulle pihapiirille tyypillisiä lajeja esim. piharatamo, jauhosavikka, nurmirölli, nokkonen ja voikukka.

Alue 14 Metsikkö

Huoltohallin viereinen sekametsikkö rajautuu lampeen. Metsikkö on tyypiltään kangasmetsää, jonka kenttäkerroksessa hallitsevat varvut kuten puolukka, mustikka ja juolukka ja sekä kangasmetsän kasvit sananjalka, lampaannata, jokapaikansara ja metsälauha. Puuston alikasvoksessa on paikoin nuorta mäntyä.

Alue 15 Lampi

Pitkänomainen lampi muodostaa näköyhteyden väylien väliin. Lammen kasvillisuus ilmentää lievää ylirehevöitymistä, esimerkiksi kelluslehtisistä uistinviita on runsas. Muita kasveja lammessa ovat mm. pullosara, järviruoko, leveäosmankäämi ja ratamosarpio. Rannan kasveja ovat mm. tummarusokki, rantaminttu ja konnanvihvilä.

Alue 16 Metsäkaistale

Sekametsikköä, jonka ylispuuna on korkeaa rauduskoivua. Seassa kasvaa mm. kuusta, pajua ja haapaa. Alikasvoksessa on runsaasti nuorta puuta. Pohjan lajistoon kuuluvat puolukka, mustikka, juolukka ja kanerva sekä lampaannata.

Alue 17 Männikkö

Pelialuetta reunustaa 30-40v. tasakasvuinen talousmännikkö, jonka seassa kasvaa hieman kuusta, katajaa sekä lehtipuuvesakkoa. Metsikön pohjakerroksen lajistoon kuuluvat mm. mustikka, juolukka, hietakastikka ja kanerva.

Alue 18 Reunusmetsikkö

Kirkkotien ja 5.väylän välinen, näkösuojaa tarjoava sekametsikkö. Puusto on tiiviskasvuista sekapuustoa hiekkaisella kankaalla. Runsaista puulajeja ovat mm. koivu ja paju. Länsireunassa esiintyy runsaasti pietaryrttiä valoaukossa.

Alue 19 Sekametsä

Tiiviskasvuista ja erirakenteista kuusen, koivun ja männyn sekametsää kangasmaalla. Metsänpohjan kasveja ovat varvut kuten puolukka, kanerva ja mustikka. Nuokkotalvikki esiintyy runsaana.

Alue 20 Lampi

Kookas lampi muodostaa vesiesteen ja maisemaelementin väylällä. Kelluslehtiset uistinvidat ilmentävät lievää rehevöityneisyyttä. Pullosara ja järvikorte muodostavat rantavyöhykkeen peruskasvillisuutta.

Alue 21 Kuusivaltainen metsikkö

Korkeakasvuiset kuusiryhmät hallitsevat lammen viereistä sekametsikköä.

Alue 22 Metsikkö

Erirakenteinen sekametsä, jonka puulajistoon kuuluvat mm. koivut, eri-ikäiset männyt ja kuuset sekä joitain rotevia haapoja. Metsikkö on sisäosistaan tiiviskasvuinen. Varvut kuten mustikka, puolukka ja juolukka hallitsevat metsikön kenttäkerrosta. Etelään aukeavalla reunalla menestyy joitain keto -ja niittylajeja, esimerkiksi hinaa kasvaa

laikuttain pitkin metsänreunusta. Hina on huomionarvoisa perinnebiotooppien heinälaji. Muuta lajistoa reunuksella edustavat lampaannata, nurmirölli, mustikka ja rohtotädyke. Kasvillisuus muistuttaa hieman arvokkaan kangaskedon kasviyhteisöä.

Alue 23 Metsäkaistale

Sekametsikkö, jonka ylispuina on korkeita rauduskoivuja. Seassa kasvaa mm. kuusta, pajua ja haapaa. Alikasvoksessa on runsaasti nuorta puuta. Pohjakerroksen lajistoa hallitsevat varvut.

Alue 24 Tiivis männikkö

Bägivaraston luona kasvaa tiivis, yli 30v. männikkö hietakastikkaisella pohjalla.

Alue 25 Puistikko

Klubitalon viereisellä nurmikolla on kauniita puuryhmiä, varttuvaa haapaa, n. 40v. mäntyä ja nuorehkoa koivua. Alueen kasvillisuuteen kuuluvat mm. niittysuolaheinä, hietakastikka, lehtopähkämö, syysmaitiainen, vadelma ja valkoapila. Kookkaat haavat keräävät pinnalleen koreita jäkälälajeja kuten haavankeltajäkälää.

Alue 26 Puustoinen alue

Sekapuusto väljissä ryhmissä muodostaa hakamaisen vaikutelman pelialueiden väliin. Alueen kasvillisuuteen kuuluvat mm. siankärsämö, nurmilauha, tummarusokki, ranta-alpi, nurmirölli ja hietakastikka.

Väljien puustoryhmien lomasta löytyy niitty- ja ketokasveja. Kuva: Petra Nyqvist

Alue 27 Puustoinen alue

Väljään ja pienissä ryhmissä kasvavaa sekapuustoa, erityisesti koivua ja mäntyä niityllä. Puuston väljyys luo hakamaavaikutelman. Paikoin esiintyy hinaniitty-laikkuja. Hina on perinteisten laituminen huomionarvoisa heinälaji. Myös muita niittykasveja viihtyy puiden lomassa, esim. syysmaitiainen, lampaannata, ahuosuolaheinä, hiirenvirna ja niittynätkelmä. Kolme samankaltaista lampea ympäröi puustoista aluetta.

Alue 28 Lampi

Lampi, jonka kasvillisuutta edustavat mm. pullosara, järvikorte, ratamosarpio ja leveäosmankäämi. Rannalla esiintyy rantaminttua.

Alue 29 Männikkö

Maisemallisesti näyttävää, tasakasvuista männikköä kuivalla metsänpohjalla. Paikoin esiintyy myös hakamaista ilmettä lisäävää katajaa, joka viihtyy valossa. Metsänpohja on heinävaltaista, mm. nurmirölli, hietakastikka ja lampaannata ovat yleisiä.

Alue 30 Sekametsikkö

Kuivalla pohjalla koivusta ja männystä, haavasta ja kuusesta koostuvaa sekametsää. Pensaskerroksessa esiintyy katajia, jotka

viihtyvät valossa. Kasvillisuus on etenkin aurinkoisella reunalla heinävaltaista, esimerkiksi lampaannata ja nurmirölli ovat tyypillisiä kohteessa.

Alue 31 Metsäkaistale

Eritoten tuuheita, korkeakasvuisia kuusikkoja sekametsäkaistaleella. Kuuset ovat paikoin yli 50v. Myös koivut ja männyt vuorottelevat. Pohjakerroksessa esiintyy mm. seinäsammalta ja katinliekoa. Muita kasveja ovat puolukka, lampaannata, nurmirölli ja kanerva. Kaistaleen lomassa on pieni lampi.

Alue 32 Kuiva lehtokaistale

Metsäkaistaleella esiintyy sekä kuivan lehdon että kangasmaiden lajistoa. Kuviolla kasvaa runsaasti haapaa ja koivua kastikkaniityllä, mutta myös voimakaskasvuisia kuusiryhmiä esiintyy paikoittain. Kenttäkerrosta hallitsevat heinälajit kuten hietakastikka, korpikastikka, nurmilauha, nurmirölli ja lampaannata. Kenttäkerroksessa esiintyy mm. oravanmarjaa, lillukkaa, puna-ailakkia, puolukkaa, metsäalvejuurta ja särmäkuismaa. Pensaskerroksen lajeja ovat mm. vadelma, korpipaatsama ja kataja.

Suositus:

Alue 33 Lampi

Kookas lampi, jossa on runsas kelluslehtinen kasvusto uistinvitaa. Muita lajeja reunoilla ovat mm. pullosara, leveäosmankäämi, kurjenmiekka ja rantakukka.

Alue 34 Kuiva lehtokaistale

Metsäkaistaleella esiintyy sekä kuivan lehdon että kangasmaiden lajistoa. Kuviolla kasvaa runsaasti koivua kastikkaniityllä, mutta myös haapoja, pihlajaa ja voimakaskasvuisia kuusiryhmiä esiintyy paikoittain. Kenttäkerrosta hallitsevat heinälajit kuten hietakastikka, korpikastikka, nurmilauha, nurmirölli ja lampaannata. Kenttäkerroksessa esiintyy mm. oravanmarjaa ja lillukkaa.

Alue 35 Reunuspuusto

Pelialueen itäosia reunustaa oja sekä monipuolinen sekapuusto, jonka lajistoa edusvat mm. mänty, kuusi, koivu, halava, raita, korpipaatsama, pihlaja, harmaaleppä, tervaleppä ja haapa. Kentän suuntaan avautuvilla osuuksilla on maisemallisia koivuryhmiä, joista osa on varttuneita. Kentän reunalla kasvillisuus on heinävaltaista, mm. hietakastikka, lampaannata ja nurmirölli ovat tyypillisiä lajeja. Ojan kasveja ovat mm. korpikaisla ja mesiangervo.

Alue 36 Suurruohoniitty

Pelialuetta reunustaa laaja suurruohoniitty, jossa kasvaa seassa myös vesakkoa. Suurruohoniitty mm. koostuu hietä- ja korpikastikasta, mesiangervosta, maitohorsmasta ja vadelmasta. Korkeakasvuinen,

rehevä niitty tuo vaihtelua matalaan kasvillisuuteen ja tarjoaa hyönteisille kukintoja, joskin lajisto on rehevydessään hieman köyhää.

Alue 37 Pellonreunuspuusto

Pellonlaidassa on koivuvaltaisia puustoryhmiä, jotka paljastavat kentälle hieman peltonäkymää. Mukana kasvaa mm. mäntyä, pajua, halavaa ja koiranheittä. Niiden lomassa esiintyviä kasveja ovat mm. nurmirölli, peltokorte ja hietakastikka. Oja-alueen kasvillisuutta edustavat mesiangervo, korpikaisla ja ranta-alpi.

Alue 38 Puutarhajätteen läjityspalsta

Puutarhajätteen läjityspaikkaa reunustaa mm. nuoresta tervalepistä koostuva lehtipuuvesakko. Puulajeja esiintyy monipuolisesti, esim. koivu, haapa, pihlaja, paju, mänty kuusi ja tervaleppä viihtyvät kuviolla. Alueen valtalaji on hietakastikka, mutta muita kasveja ovat mm. peltosaunio, pelto-ohdake, vadelma ja mesiangervo. Alueella on lahoppua.

Alue 39 Harjoittelualue, range

Range on pääosin yksipuolista kasvillisuutta lukuunottamatta pohjoispään paahteista osuutta, jonne on kerääntynyt monimuotoista lajistoa. Pohjoislaidalla esiintyy ketojen ja niittyjen putkilokasveja kuten päivänkakkara, ketotuulenlento, ketohopeahanhikki, pietaryrtti, kannusruoho, ahomatara, sarjakeltano, pukinjuuri, syysmaitiainen ja mäkikuisma. Rangea ympäröivien ojien lajisto koostuu mm. hietakastikasta, mesiangervosta, rantakukasta ja siankärsämöstä.

4. Linnusto

Lintujen lajistotiedot ovat saatu Pekka Pusalta, joka on kerännyt lajihavaintoja sekä pesivistä että alueella muuten tavatuista lajeista vuodesta 2005 asti.

Taulukko 1. Han-Golfin alueella havaittujen lintulajien määrät

Pesivät lintulajit	65
Muut lintulajit (ruokavieraat, lepäilijät ym.)	65
Yhteensä lintulajeja	130

Pelialueella esiintyvä lajimäärä, 130 lajia, on erittäin hyvä. Vuonna 2019 moni lintulaji sai uuden uhanalaisuusluokituksen. Esimerkiksi monen pääskylajin tilanne on vakavampi kuin ennen.

Pusan tietojen mukaan huomattava määrä, 65 lintulajia on onnistunut pesimään alueella. Erittäin uhanalainen mustakurkku-uikku (EN) on pesinyt pelialueen lammessa. Vaarantunut hiirihaukka (VU) kuuluu pesimälajistoon myös. Vuonna 2019 myös viherpeippo ja varpunen siirtyivät luokitukseen (EN) eli ovat nyt erittäin uhanalaisia. Pusan lajistotietojen mukaan sekä viherpeippo että varpunen löytyvät alueelta pesivinä lajeina. Klubitalolla pesivät haarapääskyt ovat saaneet luokituksen vaarantunut (VU). Myös erittäin uhanalainen (EN) räystäspääsky pesii Han-Golfin alueen suojissa.

Alueelta on havainto erittäin uhanalaisesta (EN) mehiläishaukasta. Laulujoutsenet ovat pesineet onnistuneesti alueella vuonna 2018.

Luokitukseltaan ennen vaarantunut (VU) merikotka on esiintynyt usein lentämässä alueen yllä. Myös vaarantuneet metsähanhi, isokoskelo, sinisuohaukka ja haapana löytyvät lajitiedoista, samoin erittäin uhanalainen haahka. Silmällä pidettävät (NT) kanahaukka, silkkiuikku, tylli, liro, mustaviklo ja kivitasku on nähty alueella. Vuonna 2019 merikotka, tylli ja kivitasku eivät ole enää uhanalaisuusluokituksessa.

Linnut viihtyvät alueella useammasta syystä. Puoliavoin ympäristö reunavyöhykkeineen hyödyttää lintuja, ja lähellä oleva Täktominlahti ja kosteikkoalue sekä pelialueen lammikot muodostavat yhdessä monimuotoisen ympäristökokonaisuuden. Hankoniemi on lintujen tärkeä muuttoreitti.

Pusan mukaan lintujen ja pelaajien yhteiselo sujuu enimmäkseen hyvin. Valkoposkianhet, joita esiintyy alueella joskus kerrallaan 50-100 yksilöä, saattavat joskus kiristää pelaajien hermoja. Haarapääskyjen pesinnästä tulee jonkin verran likahaittaa.

Uusien uhanalaisuusluokkien julkaisu vuonna 2019 osoittaa kuitenkin lintulajiston valtakunnallisen ahdingon, joten lintujen pesintää kannattaa tukea mahdollisuuksien mukaan.

Pesintää voi myös tehostaa entistä enemmän. Lampiin on hyvä perustaa saarekkeita linnuille pesä- ja levähdyspaikoiksi. Saarekkeilla pesintä onnistuu paremmin pelloilta ja häirinnältä suojassa.

Silmällä pidettävä niittyluhtalitukka esiintyy Han-Golfin alueella. Kuva: Esa Ervasti

Kasvillisuudesta on nähtävissä niittyjen ja hakamaiden jäänteitä. Kuva: Petra Nyqvist

OSA 2 – MAISEMASELVITYS

1. Selvityksen tausta

Han-Golfin maisemaselvitykseen vaadittavat tiedot kerättiin luontotyyppikartoituksen yhteydessä ja vanhoja karttoja tarkastelemalla.

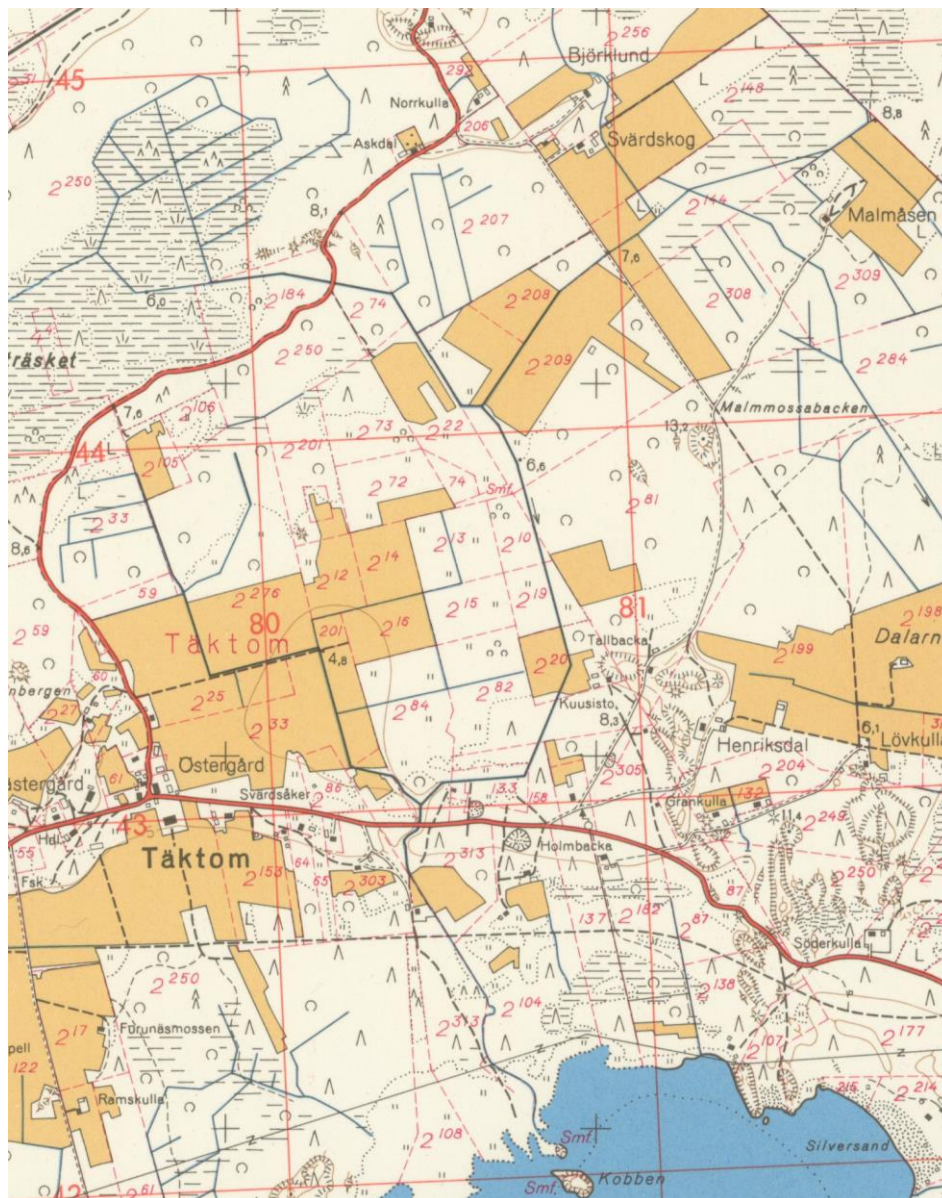
Vesiesteet muodostavat myös näköyhteyksiä väyliä kesken. Tämän lammen rannalla kasvaa mm. pullosaraa ja suomyrttiä, joten vaikutelma on suomalainen. Kuva: Petra Nyqvist

2. Maiseman taustaa

Han-Golfin alue on perustettu entisille maa- ja metsätalousmaille, joilla avointen niittyjen osuus on ollut suuri perinteisen maatalouden aikakaudella. Vielä 50-60-luvuilla alueella on ollut runsaasti avointa niittyä, mikä näkyy nykyään ketomaisina osuuksina, kastikkaniittyinä sekä suurruohoniittyinä alueen laidalla.

Kenttä on perustettu vuonna 1997 ja laajennettu täyteen mittaansa vuonna 2006. Alueen maisemoinnissa on hyödynnetty paikallista luonnonkasvillisuutta ja luonnonkiviä. Maisemointi ilmentää myös maankäytön historiaa: väljät puuryhmät muistuttavat ulkonäöltään perinteisiä hakamaita ja avoimet väylät muistuttavat matalaksi syötyjä laidunaloja.

Alueelle ominaisia ovat männikköjaksot sekä komeat yksittäiset männyt, koivut ja kuuset ylispuina. Myös iäkkäitä koivuja ja hakamaisen haaroittuneita puita on säilynyt, joskin alueen yleisin puusto on nuorehkoa.

Ote kartasta vuodelta 1966. Nykyisellä Han-Golfin alueella on vielä 60-luvulla runsaasti peltoalaa, avoimia niittyjä ja metsiköitä. Tåktomträsket on nykyistä laajempi. Tåktominlahden pohjoispuolella on suomalaisia alueita. Kuva: Maanmittauslaitos

Alueelle on istutettu harkiten maisemapuita. Kuvassa tammi, joka kuuluu hankoniemen lajistoon. Kuva: Petra Nyqvist

3. Golf-kentän maisema

Läntinen osa pelialueesta koostuu enimmäkseen tilasarjoista, joissa puustoiset reunavyöhykkeet sulkevat osan näkymästä. Esimerkiksi Kirkkotien ja pelialueen välissä on suojaava puustovyöhyke. Tarkastelualan maisemakuvalle ovat tunnusomaisia pitkänomaiset, kapeat avoimet maisematilat eli väylien muodostamat solat, jotka vuorottelevat puuston muodostamien näkösuojien kanssa. Paikoin harvan puuston läpi siivilöityy näkymiä, joiden avulla myös pelaajat voivat seurata toistensa liikkumista. Usein solmukohdissa on lampia, joiden kautta leviää näkymiä edelleen toisille väylille.

Itäpuolella, jossa on historiallisesti ollut avointa niittyä, on edelleen avointa maisemaa ja runsaasti valoa. Paikoin avautuu näkymiä myös pellolle.

Näyttävät männiköt pelialueiden välissä. Kuva: Petra Nyqvist

4. Maiseman arvot

Han-Golfin kentän maiseman **ekologiset ja luontoarvot** ovat hyvät. Puustoiset osuudet tarjoavat runsaasti suojaa linnustolle sekä ekologisia käytäviä eri lajeille. Maiseman rakenteeseen on käytetty hyvin luonnollisia elementtejä ja osittaista metsämaisemaa. Itäosien väljäpuustoisilla ja aukeilla osuuksilla tavataan perinteisen maatalouden kasvilajistoa, joka hyötyy maiseman avoimena pitämisestä. Lampareet rytmittävät maisemaa ja rikastuttavat luontoa väylien lomassa. Kokonaisuutena maisemassa on riittävästi vaihtelua biologiseen monimuotoisuuteen.

Maiseman **historialliset ja kulttuuriset arvot** ovat pelialueeksi myös hyvät. Maisemointi on suoraa jatkumoa maa- ja metsätalousmaista, niityistä, pelloista ja metsiköistä. **Maiseman sosiaaliset arvot ja virkistysarvot** ovat korkeat, sillä maisema tarjoaa puitteet virkistäytymiselle golfin parissa. Maisemalla on ilman muuta myös **esteettisiä arvoja**. Lammikot, karheikot, kumpuilevat viheriöt, bunkkerit, puustoiset osuudet ja yksittäiset maisemapuut muodostavat miellyttävän kokonaisuuden, jossa keinotekoisuuden tunnelmaa on minimoitu.

Koristekasveja maisemoinnissa on käytetty lähinnä ainoastaan Klubitalon pihapuistikossa. Nekään eivät riitele maisemassa. Klubitalolle vievän tien reunoille on perustettu kujanne, jonka puusto on vasta varttumassa. Kujanteita tavataan eritoten kartanoiden ja maatalojen sisäänkäynnissä, mikä sopii hyvin alueen maankäytön historiaan.

OSA 3 –VESIENSUOJELUTARKASTELU

Golfkenttä sijaitsee Träskbäcken-nimisen puron valuma-alueella (kartta 4). Puro kerää vetensä laajalta alueelta, soilta ja kangasmetsistä ja laskee Tåktbuktenin merenlahteen eli Tåktominlahteen. Valuma-alueen pinta-ala on noin 1060 hehtaaria (taulukko 2). Valuma-alue on metsävaltainen. Suuri osa metsästä on kuivatettua suota, nykyisin turvekangasta tai ojikkoo. Ojitetut suot ovat merkittäviä vesistökuormittajia.

Tutkimustulokset osoittavat, että 50–60 vuotta sitten ojitetuilla soilla valumavesien typpi- ja fosforipitoisuudet voivat olla jopa kahdesta kolmeen kertaa suurempia kuin 20–30 vuotta ojitettuna olleilla alueilla (LUKE 2017).

Kuormituksen vaikutusta alueella lisää se, että luontaisia kosteikkoja ei ole ja uomasto on käytännössä kokonaan suoristettu ja ojitettu. Vesi juoksee tämän vuoksi suhteellisen nopeasti mereen ja tuo mukanaan kiinto-ainesta ja ravinteita. Lisäksi Tåktominlahti on muotonsa takia herkkä rehevöitymiselle.

Muiden maankäyttömuotojen osuus alueesta on kohtalaisen pieni. Taulukossa 2 rakennettuun alaan on laskettu mukaan varastokentät, tie- ja rautatiealueet sekä motocross- ja lentokenttä.

Golfkentän osuus alueesta on laskettu erikseen (65 ha, 6 %).

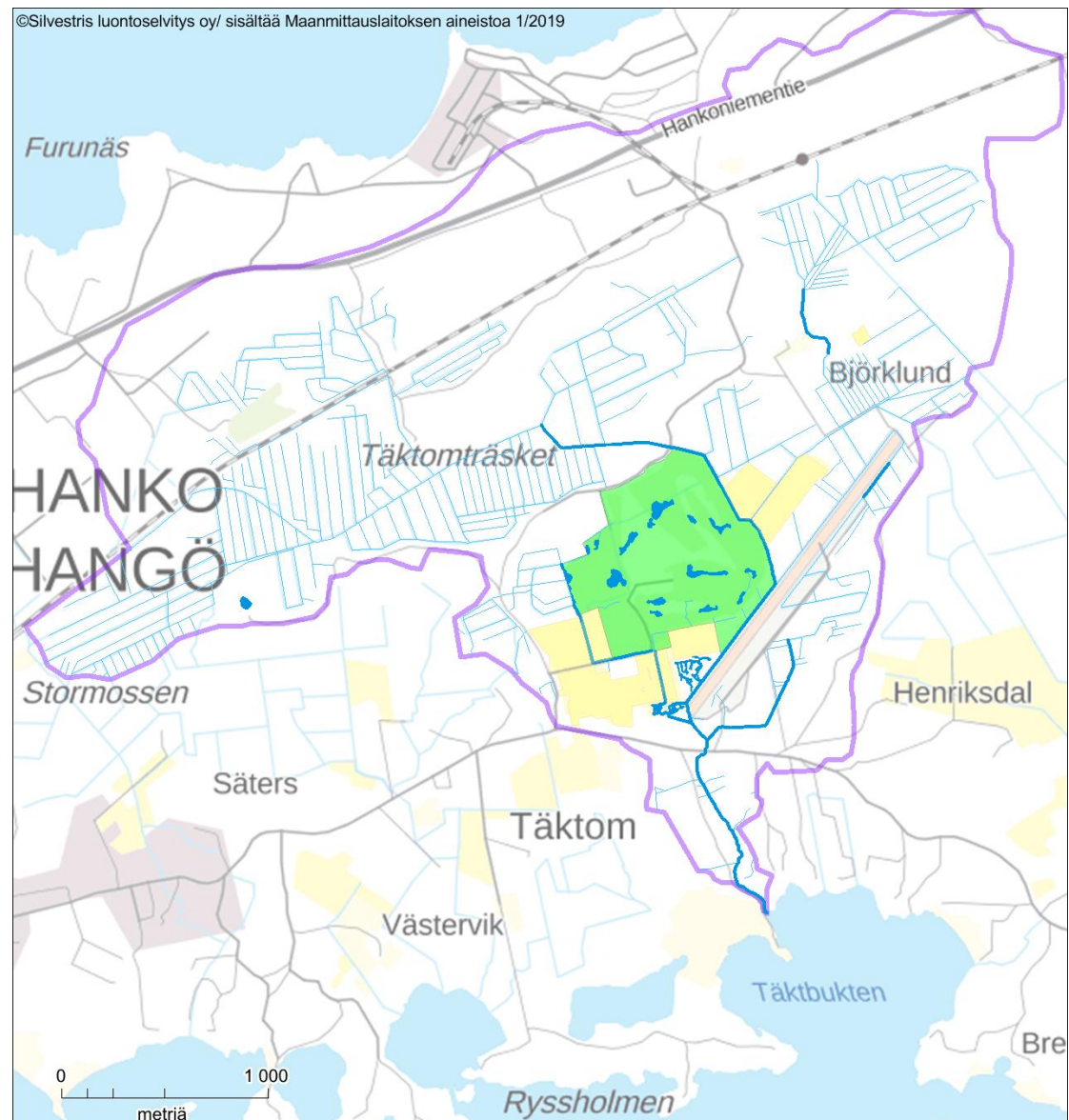
Tåktominlahden vesiensuojelu on ollut aktiivista. Träskbäckeniin on monien tahojen yhteistyönä perustettu kosteikko, jota on hiljattain laajennettu. Han-Golf on ollut hankkeessa yksi yhteistyökumppaneista.

Perustettujen kosteikkojen ala on noin 1,1 hehtaaria. Myös golfkentän vesialueet toimivat ravinteita ja kiintoainesta sitovasti. Golfkentällä lampia on yhteensä noin 3,0 hehtaaria. Tutkimusten mukaan kosteikkojen vesiensuojelullinen teho on parhaimmillaan, jos kosteikkoala on vähintään 0,5 prosenttia valuma-alueesta (Puustinen ym. 2007). Träskbäckenin alueella tämä täyttyy juuri ja juuri lentokentän kohdalla, kun laskee kosteikkojen alaan sekä perustetut kosteikot että golfkentän lammikot.

Golfkenttä käyttää tarkennettua lannoitusta vähentääkseen ravinnepäästöjä. Sitoutuminen GEO Foundation kestävyyssperiaatteisiin tarkoittaa myös pyrkimystä vesistökuormituksen vähentämiseen.

Taulukko 2. Träskbäckenin valuma-alueen maankäyttö

Maankäyttö	ha	osuus valuma-alueesta
metsää	826	78 %
rakennettua	135	13 %
peltoa	33	3 %
golfkenttä	65	6 %
josta lampia	3,0	0,3 %
kaivetut kosteikot	1,1	0,1 %
kosteikot yhteensä	4,1	0,4 %
valuma-alue yhteensä	1061	100 %

Träskbäckenin valuma-alue	golfkenttä
oja, leveys > 2 m	lammikko
oja, leveys < 2 m	pelto

Kartta 4. Träskbäckenin valuma-alue

Golfalueen eteläpuolella on laajennettu monivaikutteinen kosteikkoalue joka puhdistaa Träskbäckenin vesiä. Kuva: Petra Nyqvist

Lähteet

- Avoim tieto. Suomen ympäristökeskus (SYKE). Saatavilla: <http://www.syke.fi/avointieto>
- Hotanen, J-P., Nousiainen, H., Mäkipää, R., Reinikainen, A. & Tonteri, T. 2008: Metsätyypit – opas kasvupaikkojen luokitteluun. Metsäkustannus Oy.
- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Hämet-Ahti, L., Suominen J., Ulvinen T. & Uotila P. (toim.) 1998: Retkeilykasvio, 4 p. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo. Helsinki. 656 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja. Osa 2: Luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristö 5/2018. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö. 925 s. Saatavilla: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161234> [aineisto ladattu 19.12.2018]
- LUKE (Luonnonvarakeskus) 2017: Soiden ojittaminen näkyy vesistöissä yhä enemmän. <https://www.luke.fi/uutiset/soiden-ujittaminen-nakyy-vesistoissa-yha-enemman/>
- Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998: Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehti kustannus. Tapio. 192 s.
- Mossberg, B. Stenberg, L. 2005: Suuri Pohjolan Kasvio. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki. 928 s.
- Puustinen, M., Koskiahho, J., Jormola, J., Järvenpää, L., Karhunen, A.; Mikkola-Roos, M., Pitkänen, J., Riihimäki, J., Svensberg, M. & Vikberg, P. 2007: Maatalouden monivaikutteisten kosteikkojen suunnittelu ja mitoitus. Suomen ympäristö 21/2007. SYKE. 77 s.
- Suomen lajitietokeskus. Saatavilla: <https://laji.fi>
- Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. Suomen ympäristökeskuksen ympäristöopas 109, luonto- ja luonnonvarat. 196 s.